

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

2011-07-12

Erik Lindhult, Peter Selegård

Molnen är himlens begränsning

Ett utvärderingssamtal *om* och *kring* ESF-projektet "kompetenta anordnare - resten av landet"

Bakgrund

Måndagen den 20 juni 2011 13-15 samlades några medlemmar ut styrgruppen samt projektledaren för ESF-projektet Kompetenta Anordnare – resten av landet. Syftet var att genomföra ett reflekterande samtal med två externa forskare – Erik Lindhult och Peter Selegård - som samtalsledare och dokumentatörer som inte tidigare varit engagerade i projektet. Med detta innovativa grepp avsåg man att bidra med nya ögon och ställa ett antal reflekterande och gärna kritiska frågor som projektledning och styrgrupp konfronteras med på ett gemensamt lärande utvärderingsmöte. I fokus ligger bla. frågor om samverkan och strategisk påverkan.

Erik Lindhult och Peter Selegård är forskare vid Mälardalens högskola med ett fokus på entreprenörskap i olika former, som tex. kommersiellt, social och samhällsentreprenöriellt, som bidrag till en hållbar samhällsutveckling. I anknytning till forskningsgruppen för Entreprenörskap för Hållbar Samhällsutveckling (EHU) bedriver de forskning kring entreprenörskap bla. kopplat till regional utveckling, inkludering i arbetslivet och samhällsentreprenörskap. EHU fokuserar kunskapsutveckling och teoribildning kring brett entreprenörskap som del i ett hållbart samhälle och ett aktivt medborgarskap, samt genom interaktiv forskningsmetodik bedriver denna forskning i samspel med olika entreprenöriella krafter (Berglund&Johansson, 2008, Lindhult, 2011, Selegård, 2011). Som förberedelse fick forskarna ta del av befintlig skriftlig dokumentation kring projektet. Utifrån frågor från projektets utvärderare kring metod och effekter och ett öppet uppdrag att bidra till ett kritiskt reflekterande samtal som också kunde bidra med nya perspektiv utvecklades ett tema- och frågeunderlag, se appendix. Avsikten var att fokusera kring ett urval av intressanta frågeställningar som skulle bidra till att lyfta fram lärdomar och erfarenheter av projektet. Frågorna utnyttjades främst för att trigga en öppen diskussion kring projektet och dess vidareföring. Med den begränsade tiden till förfogande såg vi det som centralt att medverkande hade möjligt att uttrycka det de ville säga kring projektets lärdomar och vidareföring som de uppfattade dessa vid projektets avslut. Samtalet hade ett tematiskt öppet perspektiv, vilket syftade till att medlemmar ur styrgrupp samt projektledning fritt skulle kunna tolka och diskutera respektive tema.

Denna sammanställning följer samtalet tematiskt och baseras på mötesdeltagarnas diskussion. I huvudsak kretsade samtalet kring projektet "Kompetenta anordnares innehåll", men i lika stor utsträckning förs samtalet även in på projektets yttre förutsättningar. Denna sammanställning väljer därför att inledningsvis diskutera projektet och dess innehåll fångat ur utvärderingsledarens frågeställningar. Därefter förs projektets yttre förutsättningar fram.¹ Slutligen behandlas forskarnas reflektioner utifrån samtalet, där övergripande lärdomar, utvecklingsvägar efter projekt samt utvecklingsvägar för sociala ekonomins organisationer för att bidra till arbetsinkludering diskuteras.

¹ Namn har valts att tas bort. Endast Styrgrupp samt Projektledning anges. Där styrgruppens reflektioner skiljer sig åt anges detta i löpande text.

Om projektet

Lärdomar

Styrgruppen beskriver att förändring tar **tid**. Att förmå aktörer inom föreningsliv och ideella sektorn att bli en del av lösningen för individer i Fas 3 har varit svårt. Svårt att nå dem, att fånga dem och få dem att bli övertygade att bli en del av lösningen. Trots detta anmälde 349 idéburna föreningar sitt intresse av att närvara i processen, vilket enligt styrgruppen kan ses som resultatet av personliga ansträngningar. Inom idéburen verksamhet kan man dessutom inte tvinga aktörerna. Det handlar om att på olika sätt och vis "locka och pocka" och därigenom engagera den sociala sektorn. En strategi var att skapa **enkelhet**. Ett resultat för att uppnå enkelheten var handboken som skulle bidra till en praktiskt enkel vägledning, vilket skulle underlätta för den sociala sektorn att ta steget till ett ökat samhällsengagemang. Styrgruppen antyder samstämmigt att boken tjänade sitt syfte.

Utvärderingsledaren förde in samtalet på vilka lärdomar som finns grundat på de anordnare som "försvann". Delar av styrgruppen menade att det inte förekom någon central marknadsföring av projektet och att styrgruppen inte tog initiativ till att mana potentiella anordnare till ett ökat engagemang. Emellertid förde Styrgruppen in samtalet till att behandla yttre förutsättningar som belyste Fas 3's mediala negativa uppmärksamhet som en del av problematiken samt en förklaring till det rådande bortfallet vid utbildningsinsatser. Reflektioner från en av styrgruppens medlemmar antyder också att bortfallet kunde bero på att föreningarna inte ansåg sig behöva fysisk utbildning utan istället nöjde sig med handboken och personliga kontakter med projektledaren.

Här förs samtalet återigen in på lärande generellt. Projektledaren, vilken har arbetat operativt har haft kontakt med flera föreningar. Gjorda lärdomar är att föreningar är lämpliga som goda anordnare. Detta för att de arbetar utifrån en **ideell värdegrund** där deras egen tid är en väsentlig del av insatsen. Föreningar behöver dessutom inte gå med vinst, vilket kan bidra till ett ökat fokus på individerna i utanförskap snarare än uppgiften. Andra lärdomar som projektledaren nämner är att detta samtidigt är en stor utmaning. "Människor har så olika kompetenser från början". Att skapa generella förutsättningar för en heterogen grupp individer i utanförskap tenderar att vara sociala sektorns utmaning enligt projektledaren. Andra lärdomar som framkom var att kompetensutvecklingsbehovet var större hos den ideella sektorns aktörer än vad som först upplevdes. Speciellt behöver affärsmässigheten utvecklas. Att driva idéer mot lönsamhet tenderar att stå i kontrast till de idéburna aktörernas utgångspunkter och värdegrund.

Sociala ekonomin som placeringsmiljö

En klassisk SWOT- Analys genomfördes under utvärderingssamtalet (Styrkor, svagheter, möjligheter och hot), se tabell 1.

Tabell 1. SWOT-analys av styrgruppsdeltagarna kring sociala sektorns roll i arbetsintegrering för långtidsarbetslösa/Fas 3

	<i>Styrkor</i>	<i>Möjligheter</i>
+	Kompetenser Olikheter Bredd av arbetsuppgifter Mångfald Icke vinstdrivande Entreprenöriella Flexibilitet Medmänsklighet Spridda geografiskt Brett Jobbar ideellt Alla har säkert nätverk som kan ge kontakter Människor i centrum Sektorn inte kommersiell	Utvecklad/breddad arbetsmarknad Sälja tjänster Förebyggande Ta över när brist på resurser i samhället Ekonomisera Kuvös Anpassa till individer Kan utveckla jobb & verksamhet
	<i>Svagheter</i>	<i>Hot</i>
-	Icke vinstdrivande Låg status som samhällsentreprenörer Bidragsberoende → svårt att vara långsiktig Ingen fast organisation Brist på resurser Okunskap Jobbar ideellt – hinna med, kan vara svårt Svag ekonomi, kan inte anställa	Myndighetsbeslut Statlig styrning Politik som styr fel Fyrkantiga regler/byråkrati Okunskap hos omvärld, ininkl. pol., adm. och företagandet Regelverk AF som motverkar Mediadebatten snedvrider

Styrgruppen lyfter fram sociala ekonomins **styrkor** som placeringsmiljö och poängterar dess **tolerans för olikheter** och den sociala ekonomins breda verksamhetsfält som skapar **varierande typer av arbetsuppgifter**. Ofta är verksamheterna flexibla och finns dessutom på olika platser i hela landet. En fördel som lyfts fram är att verksamheterna bygger på andra värdegrunder vilket gör att dessa i första hand inte är vinstdrivande, vilket därigenom kan ge upphov till en tolerans för olikheter.

Svagheter finns och upplevs vara samarbetet över organisationsgränserna. Styrgruppen ser möjligheten med att sociala sektorn tillsammans skapar förutsättningar för att anordna platser för deltagare inom Fas 3. Styrgruppen menar att det finns svårigheter med att uppnå kontinuitet trots att organisationerna jobbar på samma ort. Det saknas samtidigt fasta strukturer och organisering. Detta kan emellertid ses som en styrka, i vart fall kopplat till organisationens flexibilitet, menar en av styrgruppens medlemmar. Brister är dock att resurser saknas, monetärt (saknar ofta möjlighet att anställa), men också kunskapsmässigt, då den sociala sektorn och då främst ideella aktörer inte har kännedom om hur regelverket är utformat och fungerar. Ideella aktörer är dessutom bidragsberoende menar projektledaren, som här lyfter fram nackdelen med att inte vara vinstdrivande. Saknas det dessutom kunskap i de ideella organisationerna, finns det även rädsla att ta på sig ett samhällsansvar, menar en medlem i styrgruppen.

Möjligheter som uttrycks är att "möjligheten" att bidra till samhällsansvar faktiskt finns. Det behöver inte vara storslagna insatser utan snarare kan den ideella sektorn bidra till att skapa en "kuvös", att individer i utanförskap kan "växa" där de befinner sig och därigenom bli till nytta för sitt lokalsamhälle. Möjligheten för den ideella sektorn bygger på den flexibilitet som finns inbyggd i dess värdegrund. Projektledaren antyder även att arbetsmarknaden skulle breddas och därigenom skapa förutsättningar för att möta en heterogen målgrupp. Det blir samtidigt ytterligare ideella krafter i samhället om Deltagare inom Fas 3 "växer" och utvecklas i föreningslivet.

Hoten kring social ekonomins möjligheter beskrivs dels hamna på den mediadebatt som kretsat kring att deltagare i Fas 3 farit illa hos vissa anordnare, dels att det existerande regelverk inte är anpassat efter ideella ekonomins förutsättningar. I dagsläget finns ett bristfälligt offentligt stöd avseende finansiering, det saknas samtidigt ett erkännande utifrån det politiska etablissemanget. "Vi blir behandlade som något som katten har släpat in" anger en styrgruppsmedlem. Samtidigt är det inte säkert att alla föreningar "orkar" med att agera som viktiga samhällsaktörer.

För att förbättra förutsättningarna för den ideella sektorn framöver är det viktigt att få tillstånd en bättre kommunikation inom politikområdet och ett erkännande för sektorns arbete för att uppnå lokala lösningar. Den ideella sektorn uppmuntras att delta för att bidra till ökat samhällsnytta samtidigt som de yttre förutsättningarna inte ger sektorn förutsättningar. Det handlar om att retoriken om entreprenörskap och tillväxt fokuseras, men skulle tydligare kunna fokuseras på andra funktioner och resultat. Projektledaren indikerar att andra motiv är mer fruktbara "... det kan ju vara så att man som sysselsatt känner sig mer motiverad när andra jobbar ideellt". Att ideella sektorns samhällsinsats mer skulle fokusera på individerna och deras behov och motivation, snarare än att skapa ekonomiska värden, kan i sig själv bidra till individuell motivation.

Samarbete och partnerskap

Projektet ingår i ett sammanhang som bygger på samarbete mellan olika organisationer. Styrgruppens arbetar på en nationell nivå, men också regional. I organisationerna märks individuella skillnader när det kommer till samarbete. Ibland fungerar det, ibland inte. På den lokala nivån behöver den organisation som är "leader" ta ett stort ansvar för att leda processen framåt. Projektledaren indikerar att det här finns en utmaning. Utmaningen är att komma fram till hur man skapar förutsättningar för den ideella sektorn att mötas då tid främst prioriteras och läggs på den egna organisationens verksamhet. Projektledaren indikerar dock att första steget är att mötas. Här läggs grunden till gemensamma behov, här uppstår möjligheten till samarbete.

Från styrgruppen uttrycks att kommunerna borde stödja de sociala företagen och den organisering som sker lokalt. Kommunerna arbetar oftast med dessa frågor, men det är oklart (enligt styrgruppen) om den ideella sektorn alltid finns med i dessa sammanhang.

Strategisk påverkan

När det kommer till projektets strategiska påverkan lyfts resultatet av projektet fram. Metodiken som används är en **handbok** till ideella sektorn, **kurser** samt **telefoncoaching**. "Det är de tre delarna tillsammans som var finessen". Utgångspunkten är att metodiken via dess handbok skulle och ska få stor spridning. Styrgruppens resonemang huruvida projektets lärdomar och metodik kan ge påverkans effekter på systemet anses bero på vad som händer med Fas 3. "Metoden kan väl spridas om Fas 3 får vara kvar" säger en styrgruppsmedlem lite luttrad. Projektledaren implicerar att hon kan vara kvar som kontaktperson även efter projektets avslut. Emellertid sker det dock på ideell basis. "Dialogen med de engagerade föreningarna är viktig" påpekar samtidigt projektledaren. Regelverket stödjer inte projektet till att föra resultatet och metoden vidare tills nästa nivå. "Det blir stopp i systemet" menar en styrgruppsmedlem som önskar att processen skulle löpa smidigare. "Nu blir det utredning istället om olika metoders förträfflighet vilket skapar stopp i systemet och för projektets spridningsmöjligheter – vi hamnar i ett vakuum"². Här ser delar av styrgruppen lite annorlunda på möjligheterna. Att vidga konceptet och sprida metoden på en regional nivå skulle kunna bidra till att det inte blir stopp i systemet, utan att en "outsourcing" av konceptet skulle bidra till att få konceptet att leva vidare. Samtidigt lyfts även statens roll fram. "Vill staten ha ett inflytande, bör de även stödja personal samt organisationer som vill och kan arbeta med dessa frågor". Frågan över var ansvaret bör landa förs mellan styrgruppens medlemmar som dels antyder arbetsförmedlingens roll, men samtidigt antyder andra delar av styrgruppen att det är viktigt att värna den ideella sektorns särart och att ansvaret för regional organisering borde ligga hos dem själva. En reflektion är att det finns ett uppkommet dilemma. Den ideella sektorn *vill* ansvara för den fortsatta processen regionalt, men finns rätt *förutsättningar*?

En diskussions utbryter mellan styrgrupp och projektledare där åsikter delvis går isär. En styrgruppsmedlem menar att ersättningen för att "ta hand om" en deltagare i Fas 3 skulle kunna ses som ersättning och därmed motivation för att fler aktörer skulle engagera sig. Använd dessa medel (225 kr/dag) till för att skapa finansiella incitament och förutsättningar ansåg en av styrgruppens medlemmar. Projektledaren var däremot av den uppfattningen att pengarna inte räcker som motiv. "pengarna behövs till omkostnader, utrustning till deltagare i Fas 3 och kan därför inte ses som motiv till att skapa förutsättningar för ökat engagemang i den ideella sektorn".

Utvecklingsvägar

Det finns enligt styrgruppen många utvecklingsvägar. Det handlar om att stärka och bredda antalet anordnare. Att få till stånd en kommersialiserad verksamhet osv. Det handlar också om att ta del av den finansiering som finns, som dessvärre enligt styrgruppen är uppdelat på olika ställen genom diverse utlysningar i olika fonder och program. I landsbygdsprogrammet finns det t.ex. resurser, men resurserna upplevs generellt som separerade i olika "stuprör".

² En utredning av ESF-rådet är tillsatt för att kartlägga olika projekt som syftar till att engagera ideella aktörer som målgrupp för att bidra till lösning på utanförskapet. Styrgruppen visar sig sakna bedömningsgrunder hur deras projekt "står sig" mot andra likvärdiga projekt.

Styrgruppen menar att det alltid går att göra mer, men diskussion faller tillbaka på projektets kontextuella yttre förutsättningar. En möjlighet är att konceptualisera och "sälja" metoden till arbetsförmedlingen centralt, men diskussionen inom styrgruppen pendlar om dess faktiska möjligheter. Det verkar, inom styrgruppen, finnas en ambivalens om vad som faktiskt är möjliga utvecklingsvägar. En motor behövs i processen menar en styrgruppsmedlem och antyder att detta enbart kan ske på en nationell nivå, det handlar även om att se deltagare i Fas 3 mer humant och acceptera att "man" inte kan se alla arbetslösa som arbetsföra för att undvika utträngningseffekter på arbetsmarknaden. För att detta ska uppstå behöver regelverket anpassas och förändras upprepar delar av styrgruppen. Projektet måste sättas in i större sammanhang menar styrgruppen och gör en koppling till att få folk i arbetet generellt. Var och hos vem ska ansvaret finnas? Den sociala sektorn kan enligt styrgruppen vara en viktig del i detta arbete. En grundsyn är att se individer som just unika och att de ska få möjlighet att arbeta efter egen förmåga. Här har ideella föreningar i viktig roll att spela.

Projektets yttre förutsättningar

Myndighetsföreträdare i projektets styrgrupp var arbetsförmedlingen. Under utvärderingssamtalet medverkade dock inte arbetsförmedlingen. Enligt styrgruppens medverkande medlemmar har arbetsförmedlingen haft en passiv inställning till projektet. Styrgruppen upplever en avsaknad av dialog med arbetsförmedlingen. Projektledaren menar dock att relationen med arbetsförmedlingen på "fältet" varit bra. Styrgruppen indikerar dock att det förelåg ett samarbetsavtal med arbetsförmedlingen centralt, men att "vissa" lokalkontor tolkade reglerna för Fas 3 olika. Styrgruppen upplevde även att arbetsförmedlingen saknade kunskaper om Fas 3 och dess innebörd, men också om att deltagare inom Fas 3 inte är en homogen grupp. Samtidigt som styrgruppen ansåg att de olika tolkningar som arbetsförmedlingen lokalt hade var begränsande för projektets arbete, ansåg delar av styrgruppen att ett visst tolkningsutrymme borde finnas som tog hänsyn till lokala förutsättningar. Vad dessa förutsättningar kunde vara diskuterades inte under utvärderingssamtalet. Styrgruppen uppmuntrar arbetsförmedlingen att föra ut informationen till lokalkontoren på ett annat sätt än som gjorts avseende projektet och dess centrala avtal. En speciell utbildning till tjänstemän vid arbetsförmedlingen avseende social ekonomi samt socialt företagande uppmuntras från styrgruppens medlemmar. Samtidigt menar styrgruppen att regelverket som styr arbetsförmedlingens uppdrag via Fas 3 inte är anpassat efter den sociala sektorns villkor. "Mycket är skrivet ur ett anställningsperspektiv" där reglerna inte anpassas efter den sociala sektorn villkor som bygger på ideellt arbete.

En del yttre problematik har varit den mediala debatten som förts mellan två politiska läger samtidigt som vissa Fas 3 projekt visat på missförhållanden. "Man har talat om att projekt inom Fas 3 påminner om slavarbete eller att projekten inte varit meningsfulla". Enligt projektledaren har signaler från föreningar varit att de inte vill medverka i projektet eftersom föreningarna inte vill ses som organisationer som utnyttjar individer. De vill i grund och botten ses som goda föreningar och vill därför inte riskera sitt "goda namn".

Annan yttre problematik är att deltagare inom Fas 3 ofta placeras i kommunal regi av arbetsförmedlingen istället för föreningslivet och den sociala sektorn, eftersom den sociala sektorn inte sågs som lämplig av olika skäl. "Kommunerna tog alla personer, det kan ju vara att det är

praktiskt och väldigt enkelt för arbetsförmedlingen...". Dock menar styrgruppen att detta "rimmar illa", med den nya politiken som lyfter fram föreningslivet som en viktig samhällsaktör och indikerar att vissa kommuner inte gärna släpper projekten till den sociala ekonomin. "Det finns i den politiska retoriken, men inte mer än så, det pratas mycket om sektorn, men sektorn har låg status".

En reflektion från utvärderingsledare

Det öppna, reflekterande utvärderingssamtalet fokuserades på de lärdomar som de medverkande ville lyfta fram, samt i vilken utsträckning och hur dessa kan vidareföras. Avslutningsvis drar vi samman vad som kom fram, samt vidareutvecklar med några reflektioner.

Reflektion kring övergripande lärdomar

Projektets utfall ses som positivt utifrån styrgruppen. Det gäller speciellt den metodik som man arbetat fram och samtidigt tillämpat. Det öppna samtalet, där utvärderingsledaren tillåter styrgruppen att fritt resonera kring valda områden, ringar in projektets yttre förutsättningar som hinder både för att fortsätta arbetet med metoden och utveckla den vidare. Den sociala sektorn är låst av yttre förutsättningar. Molnen begränsar vägen till himlen. Den sociala sektorns roll framgent tenderar att bli lobbyistens eller påverkarens, för att underlätta den sociala sektorn att faktiskt bli en vital del utav samhällets insatser till att hantera utanförskapet inom Fas 3. En fråga som diskussionen antydde är vilken typ av politik och regelverk som bäst skulle underlätta sektorns bidrag.

Men det behövs troligen arbete på flera plan: förutom arbete på övergripande, nationell nivå, behövs även fortsatt verksamhets- och social affärsutveckling i den sociala ekonomins organisationer, liksom arbete med stödstruktur för detta arbete där "kompetenta anordnare – Resten av landet" varit en drivande kraft under en tidsbegränsad period.

Arbetsförmedlingen har varit en viktig part i projektet, denna röst saknades i samtalet. Det hade varit intressant med en respons på de utmaningar som framfördes i samtalet när det gäller samarbetet med AF och myndigheter, samt en reflektion på hur de ser på den ideella sektorn/sociala ekonomin och deras bidrag till integrering av långtidsarbetslösa. Frågan är tex. om utvecklingen av metodpaketet har varit det centrala, eller har utvecklingen av samarbetsrelationerna mellan sociala ekonomin och AF varit en lika central effekt?

Utvecklingsvägar efter projektet

En utmaning är att man inte såg någon möjlighet i nuläget att arbeta vidare efter projekttidens slut med det metodpaket som utvecklats och prövats. Man såg ingen tydlig förvaltare i nuläget av projektets resultat. Är det så att den lovvärda men något instrumentella fokuseringen på metodikutveckling fastnar i de institutionella och resursmässiga villkoren för dess tillämpning? Detta är inte ovanligt när det gäller försök till sociala innovationer. Det finns därmed risk projektet blir ytterligare ett i raden av sociala utvecklingsprojekt, där vidareföring av lärdomar och uppbyggda aktiviteter inte kommer att göras i en hållbar reguljär verksamhet. Men situationen tror vi inte är riktigt så dystert som samtalet antydde. Här finns utrymme och behov av samhälls-entreprenörskap i olika former för att utveckla affärsmodeller som kan göra det möjligt att använda och vidareutveckla metodpaketet, liksom att skapa samarbeten och partnerskap över sektorsgränser, som kan fortsätta skapa de värden och tjänster som projektet arbetat med att få till stånd. Samhälls-entreprenörskap innebär ofta att vara en kopplare och mäklare mellan samhällssektorer.

Utifrån samtalet och med en begränsad insikt i projektet, så vill vi bidra med följande reflektioner kring utvecklingsvägar samtalet mer eller mindre pekade på. Det ska tas med en nypa salt eftersom vårt underlag är begränsat.

- En möjlighet som vi tog upp i samtalet är att bilda ett företag (eller utnyttja ett existerande företag) för att erbjuda metodiken som en utbildningstjänst för olika kundgrupper och användare. Projektledningen är ju de som har störst erfarenhet och kompetens, och skulle kunna vara en viktig kunskapsbärare i detta arbete. Detta ger även möjlighet till vidareutveckling av tjänstekonceptet, som kan erbjudas till olika aktörer.
- Metodiken kommer delvis att leva kvar genom att handboken finns tillgänglig och kan spridas. Telefonstödet när det gäller affärsmässiga frågor kan även redan i dagsläget fås genom Coompanions verksamhet. Även annan entreprenörskapsrådgivning kan delvis bidra här. När det gäller utveckling som anordnare av placeringar inom Fas 3, bör Arbetsförmedlingen inom sitt uppdrag kunna bidra här.
- Det finns som samtalet var inne på möjligheten till fortsatta ESF-finansierade insatser, både genom nya projekt och utifrån den utvärdering som ESF ska göra. Även andra samhällsorienterade finansiärer är förstås möjliga. Här ger projekterfarenheterna säkert en hel del indikationer för vidareutveckling av lärdomar, även utöver vad som samtalet kom in på, tex. kvalitetssäkring liksom olika entreprenöriella strategier inom den sociala ekonomin för arbetsinkludering.
- Projektets lärdomar ger en bättre grund för ett policypåverkande arbete, där man kan påvisa goda effekter och fungerande arbetssätt, liksom även ett flertal exempel på den sociala ekonomins potentialer att bidra till inkludering. Inte minst behövs visionärt arbete samt sektorskorsande utvecklingskoalitioner som uthålligt kan arbeta på att förverkliga dessa visioner om ett inkluderande samhälle med den sociala ekonomin som en viktig part. Det gäller även att uppmärksamma och hantera de begränsningar som finns, och projekterfarenheterna påvisar, för den sociala ekonomin att kunna medverka.
- En central effekt är att projektet har stimulerat bättre kontakter och samarbeten mellan Arbetsförmedlingen och den sociala ekonomins organisationer. Här finns fungerande exempel och en början till sammanflätning av intressen som kan användas till inspiration för andra. Vidareutveckling av denna samverkan och samhällsorienterade partnerskap för att hantera arbetsrelaterad och även social inkludering är en central, långsiktig utvecklingsväg.

Utvecklingsvägar för den sociala ekonomins organisationer

När det gäller entreprenörskap finns olika möjliga utvecklingsvägar för sociala ekonomins organisationer. Detta är något som i inte direkt berördes i samtalet, men som är en central del i vidareutveckling utifrån projektets syften. Vi tänker här på möjligheter för den sociala ekonomins organisationer att utveckla sitt företagande eller kommersiella/sociala/samhälleliga entreprenörskap genom att kunna erbjuda placeringsmöjligheter både till de som är i Fas3 och till Arbetsförmedling som har det administrativa ansvaret för placering.

- Man hittar/skapar arbetsplatser och jobb för personerna i fas 3, där de kan gå vidare in på arbetsmarknaden, tex. genom det nätverk man besitter i lokalsamhället.
- De som inte får jobb kan fortsätta medverka och bidra i den sociala ekonomin. Det ger ett värdefullt social sammanhang, en social inkludering och en möjlighet att bidra
- Starta ett vanligt företag som kan skapa sysselsättning, tex. ett café eller turismföretag.
- Man kan skapa ett socialt företag, där det centrala värdet är den sociala och arbetsmässiga utvecklingen hos de som är medarbetare i och helst leder verksamheten.
- Flera föreningar går samman och anställer handledare och poolar arbetsuppgifter. Många små föreningar tex på landsbygden kan stärka sitt kollektiva sociala entreprenörskap på detta sätt.
- Social franchising där ett socialt affärskoncept används i flera sammanhang, där sociala franchiseföretag kan utnyttja stöd och samarbeta i en bredare community.
- Man utvecklar sig, enskilt eller tillsammans, som kompetent social tjänsteleverantör i offentliga upphandlingar för att kunna erbjuda ytterligare placeringstjänster till individer i fas 2 och Arbetsförmedlingen som beställare. Här antyds en positiv spiral, som än så länge är mer en vision kring den sociala ekonomins entreprenöriella utveckling.

Projektet kan visa fram exempel av olika slag på organisationer och samarbeten som arbetat med dessa utvecklingsvägar. Det finns många frågor som detta reser kring den sociala ekonomins organisationers förmåga att utveckla sitt entreprenörskap för att realisera dessa utvecklingsspår utifrån rollen som anordnare av placering för långtidsarbetslösa. Hur stärker, eller begränsar, dessa utvecklingslinjer organisationernas egna verksamhet och mål? Hur utveckla affärsmässigheten utifrån och i samklang med organisationernas värdegrund? Hur balansera det sociala och det kommersiella? Finns det sociala affärsmöjligheter genom mindre hårt drivna effektivitets- och prestationskrav? Finns en större acceptans för olikheter i funktionalitet? Ett större utrymme för omsorgsrationalitet? Har denna entreprenöriella utveckling en betydelse för tillväxt? De olika utvecklingsvägarna kräver olika typer av socialt orienterade affärsmodeller – hur utforma? Hur kan utveckling av sociala marknader stödjas generellt?

Referenser

Berglund, K & Johansson, AW red. (2008) *Arenor för entreprenörskap*. Örebro: FSF Förlag.

Lindhult, E. (2011) Societal Entrepreneurship for sustainable development of society, *10th International Entrepreneurship Forum*, Tamkeen, Bahrain, 9-11 January 2011

Selegård, P. (2011) *Regionala tillväxtstrategier utifrån småföretags interna kompetensbehov: Tillväxtbilder, regionala intentioner samt företags orsaksförklaringar av tillväxt; en penroseisk syn på regional tillväxt* (Planerad framläggning av doktorsavhandling december 2011), Mälardalens högskola. Eskilstuna.

Appendix. Samtalsunderlag för reflekterande samtal med styrgruppen för ESF-projektet Kompetenta anordnare resten av landet, resten av landet mån 20/6 13-15 Tyska skolgränd 3, Stockholm

Lärdomar och kunskapsutveckling

Vad har du lärt dig (jämfört med i läget vid starten av projektet) kring "lösning" av projektets problem?

(nytt/annorlunda tänk, nytt/annorlunda arbetssätt. Omvärderingar)

Vad har din organisation lärt sig?

Hur kan kunskapen förvaltas framöver?

Hur kan kunskapen spridas?

Vad och hur kan kunskapen vidareutvecklas?

Sociala ekonomins organisationer som placeringsmiljö

Styrkor	Möjligheter
Svagheter	Hot

Prioritering: mest väsentligt att jobba med?

Hur kan SEO utvecklas för att förbättra placeringskapacitet och arbetsmarknad för de i Fas 3?

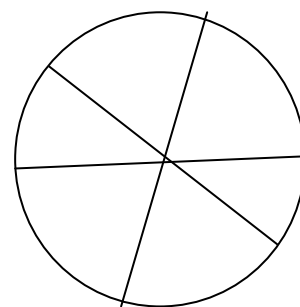
Kvaliteten på placeringsmiljön?

Hur utvecklas deltagarna? Närmande till arbetsmarknaden? Får jobb?

Kvalitetssäkring, kvalitetsutveckling?

Samarbete och partnerskap

Sociala ekonomins organisationer som del i partnerskapstårtan

Erfarenheter i projektet:

Projektet: intresseskillnader och intressegemenskap, förbättrad samverkan – innovativa lösningar

Fortsatt utveckling av samverkan för att social ekonomin ska kunna bidra än mer?

Begränsningar i sociala ekonomins kapacitet och kvalitet beroende av samverkansförutsättningar?

Strategisk påverkan

Förvaltning och användning av kunskaper -uppskalning

Fortsatt utveckling av sociala ekonomins organisationer för att vara placeringsmiljöer

Utveckla samarbete och partnerskap med andra aktörer för att möjliggöra?

Påverkan på regelsystem och förutsättningar?

Nya projekt?